

Mr.sc. Zvezdana Popović¹

INTERNA REVIZIJA U JAVNOM SEKTORU – KONTROLNO OKRUŽENJE, RIZICI I ZAKONODAVNA REGULATIVA²

INTERNAL AUDIT IN THE PUBLIC SECTOR – CONTROL ENVIRONMENT, RISKS AND LEGISLATIVE REGULATION

SAŽETAK

Interna revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantska aktivnost kreirana s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja. Uspostavlja se i realizuje preko jedinice za internu reviziju ili Odjela za internu reviziju/Odjeljenja za internu reviziju. Kroz ulogu interne revizije se dodaje vrijednost i unapređuje vid kontrola. Sistem internih finansijskih kontrola u javnom sektoru čine finansijsko upravljanje i kontrola (FUK), interna revizija i Centralna jedinica za harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije, uspostavljena pri Ministarstvu finansija. Kontrolno okruženje čini lični i profesionalni integritet i etičke vrijednosti rukovodioca i zaposlenih u subjektu, način rukovođenja i upravljanja subjektom, određivanje misija i ciljeva subjekta, organizaciona struktura, hijerarhija u pogledu ovlašćenja i odgovornosti, prava i obaveze i nivoi izvještavanja, kao i pisana pravila i praksa upravljanja ljudskim resursima i kompetentnost zaposlenih. Upravljanje rizicima je postupak identifikovanja, procjene, praćenja i kontrole okolnosti koje mogu nepovoljno uticati na ostvarivanje utvrđenih ciljeva subjekta i preduzimanje potrebnih mjera radi smanjenja rizika do nivoa razumne uvjerenosti da će ciljevi biti realizovani u subjektu. Funkcija interne revizije u javnom sektoru vrši se u skladu sa zakonom, Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije (IIA), metodologijom i Uputstvom o internoj reviziji u javnom sektoru, Kodeksom profesionalne etike za internu reviziju, Poveljom interne revizije i propisima rada interne revizije.

Anketu je popunilo 9 ispitanika, na lokaciji Bosne i Hercegovine u julu mjesecu 2023. godine. Anketirano je 33,3% muškog pola, a 66,7% ženskog. Sistem interne kontrole i interne revizije je uspostavljen kod 100% ispitanika. Funkciju internog revizora unutar jedinice za internu reviziju ili preduzeća obavlja 55,6% ispitanika, a 44,4% ispitanika obavljaju ostale poslove. 55,6% ispitanika posjeduje sertifikat o stručnosti za obavljanje datog posla, a 44,4% ne. 55,6% ispitanika je odgovorilo da se u njihovom subjektu ili preduzeću uspostavio sistem Finansijskog upravljanja i kontrole, a 44,4% da nije.

¹ Mr.sc. Zvezdana Popović, , E-mail: popovic.zvezdana@yahoo.com

² Urednički kolegij časopisa je recenzirao i kategorizirao rad kao STRUČNI RAD

SUMMARY

Internal audit is an independent, objective assurance and consulting activity created with the aim of adding value and improving the organization's operations. It helps the organization achieve its objectives by ensuring a systematic, disciplined approach to assessing and improving the effectiveness of risk management, controls and governance processes. It is established and implemented through the internal audit unit or the Internal Audit Department/Internal Audit Department. Through the role of internal audit, value is added and the form of controls is improved. The system of internal financial controls in the public sector consists of financial management and control (FUK), internal audit and the Central Unit for Harmonization of Financial Management and Control and Internal Audit, established at the Ministry of Finance. The control environment consists of the personal and professional integrity and ethical values of managers and employees in the subject, the way of leading and managing the subject, determining the subject's missions and goals, organizational structure, hierarchy in terms of authority and responsibility, rights and obligations and levels of reporting, as well as written rules and human resource management practices and employee competence. Risk management is the process of identifying, assessing, monitoring and controlling circumstances that may adversely affect the achievement of the established goals of the entity and taking the necessary measures to reduce the risk to the level of reasonable confidence that the goals will be realized in the entity. The internal audit function in the public sector is performed in accordance with the law, the International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (IIA), the methodology and the Instruction on Internal Auditing in the Public Sector, the Code of Professional Ethics for Internal Auditing, the Charter of Internal Auditing and the internal audit work regulations.

The survey was completed by 9 respondents, in the location of Bosnia and Herzegovina in July 2023. 33.3% were male and 66.7% were female. The system of internal control and internal audit was established in 100% of respondents. The function of internal auditor within the internal audit unit or company is performed by 55.6% of respondents, and 44.4% of respondents perform other tasks. 55.6% of the respondents have a certificate of expertise for performing the given job, and 44.4% do not. 55.6% of respondents answered that a Financial Management and Control system was established in their entity or company, and 44.4% that it was not.

KLJUČNE RIJEČI : Interna revizija u javnom sektoru;, jedinica za internu reviziju, odjel za internu reviziju/Odjeljenja za internu reviziju; odbor za reviziju; međunarodni standardi za profesionalnu praksu interne revizije (IIA); kontrolno okruženje; rizici i zakonodavna regulativa.

KEY WORDS: Internal audit in the public sector; internal Audit Unit, Internal Audit Department/Internal Audit Departments; audit Committee; international Standards for the Professional Practice of Internal Auditing (IIA); control environment; risks and legislative regulation.

JEL: M42

UVOD

Interna revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantska aktivnost kreirana sa ciljem dodavanja vrijednosti i unaprjeđenja poslovanja organizacije. Pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja. U javnom sektoru uspostavlja se i realizuje preko Jedinice za internu reviziju, a u javnim preduzećima preko Odjela za internu reviziju/Odjeljenja za internu reviziju. Interna revizija u subjektu se uspostavlja na jedan od načina:

- Organizovanjem posebne organizacione jedinice za internu reviziju u okviru subjekta, koja neposredno odgovora rukovodiocu subjekta i
- Obavljanjem interne revizije od Centralne harmonizacijske jedinice uspostavljene u okviru Ministarstva finansija, za subjekte koji ne ispunjavaju uslove za organizovanje posebne organizacione jedinice u skladu sa Zakonom.

Jedinica za internu reviziju organizuje se na najvišem hijerarhijskom nivou i organizaciono, funkcionalno direktno i isključivo je odgovorna rukovodiocu subjekta. Interna revizija u javnom sektoru vrši se u skladu sa zakonom, Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije (IIA) i propisima kojima je uređena interna revizija u Bosni i Hercegovini. Interna revizija pruža podršku subjektu u ostvarivanju opštih ciljeva subjekta, koja se odnosi na:

- Usaglašenost sa zakonima i drugim propisima;
- Pouzdanost, tačnost i blagovremenost finansijskih i drugih informacija;
- Efikasnost, efektivnost i ekonomičnost korišćenja resursa i
- Zaštitu imovine i informacija.

Interni revizori procjenjuju adekvatnost i učinkovitost finansijskog upravljanja i kontrole, u smislu:

- Identifikacije rizika, procjene rizika i upravljanja rizikom od uprave organizacije;
- Ispunjavanja zadaća i postizanja definisanih ciljeva organizacije;
- Ekonomične, učinkovite i djelotvorne uporabe resursa;
- Usklađenosti sa uspostavljenim politikama, procedurama, zakonima i regulativama;
- Čuvanja sredstava organizacije od gubitaka kao rezultata svih vidova nepravilnosti i
- Integriteta i vjerodostojnosti informacija, računa i podataka, uključujući procese unutaršnjeg i vanjskog izvještavanja.

Sistem javne interne finansijske kontrole u javnom sektoru čini finansijsko upravljanje i kontrola (FUK), interna revizija i Centralna jedinica za harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije. Kontrolno okruženje obuhvata lični i profesionalni integritet i etičke vrijednosti rukovodstva i svih zaposlenih, rukovođenje i način upravljanja, određivanje misija i ciljeva, organizacionu strukturu, uspostavljanje podjele odgovornosti i ovlašćenja, hijerarhiju i jasna pravila, obaveze i prava i nivoe izvještavanja, politike i praksu upravljanja ljudskim resursima i kompetentnost svih zaposlenih. Upravljanje rizicima obuhvata identifikovanje, procjenu i kontrolu nad potencijalnim događajima i situacijama koje mogu imati suprotan efekat na ostvarenje ciljeva subjekta, sa zadatkom da pruži razumno uvjeravanje da će ciljevi biti ostvareni.

1. TEORIJSKI OKVIR

Centralna jedinica za harmonizaciju predlaže propise iz oblasti finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije, te vrši nadzor nad primjenom usvojenih propisa. Uspostavljanje interne revizije u javnom sektoru doprinosi unapređenju poslovanja organizacije. Interna revizija u javnom sektoru se uspostavlja i realizuje preko Jedinice za internu reviziju, a u javnim preduzećima preko Odjela za internu reviziju/Odjeljenja za internu reviziju. Kroz ulogu interne revizije se dodaje vrijednost i unapređuje vid kontrola. Poslovi interne revizije obavljaju se u subjektima koji se razlikuju po svrsi, veličini, složenosti i strukturi. Planiranje je ključni dio procesa interne revizije i kao takvo sastoji se od Strateškog plana interne revizije, Godišnjeg plana interne revizije i Plana pojedinačne revizije. Rukovodilac subjekta usvaja Strategiju upravljanja rizikom i Strategija se ažurira svake tri godine, kao i u slučaju kada se kontrolno okruženje značajnije izmijeni. Interna revizija u javnom sektoru vrši se u skladu sa zakonom, Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije (IIA), metodologijom i Uputstvom o internoj reviziji u javnom sektoru, Kodeksom profesionalne etike za internu reviziju, Poveljom interne revizije i propisima rada interne revizije. Interna revizija osigurava organizaciji postizanje ciljeva, adekvatnu procjenu rizika, obezbjeđeno pouzdano interno i spoljno izvještavanje i proces odgovornosti, usklađenost sa primjenjivim zakonima i propisima i usklađenost sa standardima ponašanja i etičkim standardima koji su određeni za organizaciju. Osjetljivost pitanja uspostavljanja interne revizije u javnom sektoru, kontrolnog okruženja, rizika i zakonodavne regulative, izražava opravdanu sumnju da anketni upitnici izvršeni po ovom pitanju ne bi dali objektivne odgovore, ipak se sprovela Anketa. Na osnovu sprovedene Ankete se mogu izvesti zaključci.

Na sljedeće naučne metode se oslanja rad:

- Analiza i sinteza;
- Dokazivanje;
- Deskripcija;
- Indukcija i dedukcija i
- Statističke metode.

1.1. Osnovni pojmovi

Interna revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantska aktivnost kreirana s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Ona pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.³ Sistem internih finansijskih kontrola u javnom sektoru čine finansijsko upravljanje i kontrola (FUK), interna revizija i Centralna jedinica za harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije koja je uspostavljena pri Ministarstvu finansija. Za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrole primjenjuje se COSO model koji sadrži međunarodno prihvaćene elemente koji su ugrađeni i u standarde interne finansijske kontrole.

Interna revizija se obavlja u skladu sa sljedećim principima:

- Nezavisnost i objektivnost;

³ Zakon o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine

- Stručnost i objektivnost i
- Integritet i pouzdanost.

1.2. Ciljevi interne revizije

Glavni ciljevi interne revizije su da:

- Identifikuje rizike koji utiču na organizaciju;
- Da evaluiira postojeći sistem interne kontrole;
- Da osigura da interna kontrola funkcioniše adekvatno i u skladu sa politikama i procedurama organizacije;
- Da daje preporuke upravi i da prati provođenje tih preporuka i
- Da procjenjuje efektivnosti i efikasnost radnih procesa.

1.3. Vrste revizija

Tradicionalno interna revizija se dijelila na:

- Finansijsku reviziju;
- Reviziju usklađenosti (podudarnosti) i
- Reviziju poslovanja.

Postoje tri osnovne vrste revizija:

- Revizija usklađenosti;
- Revizija sistema (internih kontrola) i
- Revizija uspješnosti poslovanja.

1.4. Faze obavljanja interne revizije

Proces pojedinačne revizija obuhvata planiranje i preliminarne aktivnosti interne revizije, provođenje angažmana („terenski rad“), izvještavanje i praćenje napretka provođenja preporuka.

1.5. Kontrolno okruženje

Kontrola predstavlja svaku mjeru ili aktivnost koja je preduzeta u cilju upravljanja rizicima i povećanja vjerovatnoće da će se ostvariti poslovni ciljevi subjekta. Kontrolne aktivnosti uspostavljaju se radi kontrole povezanih politika i procedura, pravila, principa i postupaka i doprinosa upravljanju, svođenjem rizika na prihvatljiv nivo i ostvarivanja ciljeva subjekta.⁴ Finansijsko upravljanje i kontrola sprovodi se u skladu sa međunarodnim standardima interne kontrole, primjenom sljedećih međusobno povezanih elemenata:

- Kontrolnog okruženja;
- Upravljanja rizicima;
- Kontrolnih aktivnosti;
- Informacija i komunikacija i
- Praćenja i procjene sistema.

⁴ Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske

Kontrolno okruženje čini:

- Lični i profesionalni integritet i etičke vrijednosti rukovodioca i zaposlenih;
- Način rukovođenja i upravljanja;
- Određivanje misija i ciljeva;
- Organizaciona struktura, hijerarhija u pogledu ovlašćenja i odgovornosti, prava i obaveze i nivoi izvještavanja;
- Pisana pravila i praksa upravljanja ljudskim resursima i
- Kompetentnost zaposlenih.

1.5.1. Kontrolne aktivnosti

Kontrolne aktivnosti odnose se na:

- Postupke ovlašćenja i odobravanja;
- Razdvajanje dužnosti kojom se sprečava da je jedno lice istovremeno odgovorno za odlučivanje, izvršenje, evidentiranje i kontrolu;
- Sistem dvojnog potpisa u kome nijedna obaveza ne može biti preuzeta ili izvršeno plaćanje bez potpisa rukovodioca subjekta i rukovodioca finansijske službe ili drugog ovlašćenog lica;
- Pristup sredstvima i informacijama;
- Prethodnu kontrolu pravilnosti koju sprovodi finansijski kontrolor ili drugo lice koje odredi rukovodilac subjekta;
- Postupke potpunog, tačnog, pravilnog i ažurnog evidentiranja svih poslovnih transakcija;
- Procjenu efektivnosti i efikasnosti transakcija;
- Nadgledanje postupaka;
- Postupke upravljanja ljudskim resursima i izvještavanje;
- Dokumentovanje svih transakcija koje su u vezi sa aktivnošću subjekta i u skladu sa utvrđenim pravilima i
- Postupke praćenja finansijskog upravljanja i kontrole.

1.6. Rizici

Rizik je mogućnost nastanka događaja koji može nepovoljno uticati na ostvarenje postavljenih ciljeva subjekta. Interna revizija dodaje vrijednost organizaciji kada obezbjeđuje objektivno i relevantno uvjeravanje i doprinosi efektivnosti i efikasnosti upravljanja, upravljanja rizikom i kontrolnih procesa. Ima ulogu u provođenju provjera i mjerenja kojom pomaže upravi da utvrdi način na koji može poboljšati upravljanje rizicima, kontrolu, upravljanje i poslovanje organizacije. Jedan od načina obavljanja procjene rizika je procjena rizika na nivou organizacionih dijelova subjekta i procjena rizika na nivou procesa koji se obavljaju u organizacionim dijelovima koji su ocijenjeni visokim rizikom. Rizici se često identifikuju kroz razgovore sa rukovodiocima i zaposlenim, kao i kroz upitnike. Najčešći korišćeni standardi za obavljanje pojedinačne revizije su za revizije visokog rizika do 35 radnih dana, revizije srednjeg rizika do 25 radnih dana i revizije niskog rizika do 10 radnih dana.

Upravljanje rizicima je postupak identifikovanja, procjene, praćenja i kontrole okolnosti koje mogu nepovoljno uticati na ostvarivanje utvrđenih ciljeva subjekta i preduzimanje potrebnih mjera radi smanjenja rizika do nivoa razumne uvjerenosti da će ciljevi biti realizovani u subjektu.

1.6.1. Klasifikacija rizika

Klasifikacija rizika:

- Rizik okruženja;
- Procesni rizik i
- Rizici informacija za donošenje odluka.

Slika 1. Grafički prikaz kategorizacije rizika:

Model „A“, Model „B“ i Model „C“ su modeli za procjenu rizika. Najčešći faktori rizika koji se mogu koristiti prilikom identifikacije rizika su rizik ugleda, operativni rizik, strateški rizik, pravni ili regulatorni rizik, društveni ili socijalni rizik, rizik vezan za ugovaranje, finansijski rizik, upravljački rizik, rizik vezan za imovinu, tehnološki rizik, profesionalni rizik, specifični rizik i politički rizik.

1.6.2. Mjerenje uticaja rizika

Kod mjerenja uticaja rizika razmatraju se vjerovatnoća i uticaj rizika na ostvarivanje ciljeva značajnih aktivnosti koji su dio planirane pojedinačne revizije.

- **Uticaj** je procjena posljedica u slučaju nastanka određenog rizičnog događaja. To može biti vrsta štete ili izgubljene prilike. Mjerenje uticaja može biti veoma velik uticaj, velik, srednji, mali i veoma mali.
- **Vjerovatnoća** je procjena mogućnosti nastanka određenog događaja. Mjerenje vjerovatnoće rizika može biti vrlo visoka vjerovatnoća, visoka, srednja, niže srednja i niska vjerovatnoća.

1.7. Zakonodavna regulativa

Prema Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane i Bosne i Hercegovine, s druge strane, definisano je u Članu 90. Saradnja u oblasti revizije i finansijske kontrole. Sistem javne interne finansijske kontrole (PIFC) u javnom sektoru čini finansijsko upravljanje i kontrola (FUK), interna revizija i Centralna jedinica za harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije, koja je uspostavljena pri Ministarstvu finansija. Funkcija interne revizije u javnom sektoru vrši se u skladu sa zakonom, Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije (IIA), metodologijom i Uputstvom o internoj reviziji u javnom sektoru, Kodeksom profesionalne etike za internu reviziju, Poveljom interne revizije i propisima rada interne revizije. Zakon o javnim preduzećima definiše na koji način se uspostavlja interna revizija u javnom preduzeću. Prema zakonu o javnim preduzećima imenuju se članovi Odbora za reviziju i direktor Odjela za internu reviziju / direktor Odjeljenja za internu reviziju. Zakoni prema kojima je regulisana uspostava interne revizije prema entitetu u Bosni i Hercegovini s ciljem uspostavljanja efikasnog sistema internih kontrola u javnom sektoru:

- Zakon o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine;
- Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine;
- Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske;
- Zakon o javnim preduzećima i
- Zakon o privrednim društvima.

2. ISTRAŽIVAČKI DIO

Imajući u vidu da javnost interesuje proces rada interne revizije u javnom sektoru u Bosni i Hercegovini koji obuhvata kontrolno okruženje, rizike i zakonodavnu regulative, te da im na to interesovanje najvjerodostojniji odgovor može dati analiza sprovedenog Upitnika u Jedinici za internu reviziju i Odjelu za internu reviziju/Odjeljenju za internu reviziju, pa je tema ovog rada i sama sebe opravdala. Rad treba da doprinese jasnijem sagledavanju jedne od najznačajnijih komponenti sistema internih kontrola u javnom sektoru. Naučni doprinos ovog istraživanja, iskazuje se u analizi postojećeg stanja interne revizije u javnom sektoru, kao i uticaja mogućnosti na poboljšanje rada interne revizije.

Rezultat ovog istraživanja moguće je da ukaže na niz novih postupaka i sadržaja koji bi trebali da budu unapređeni u cilju postizanja višeg nivoa rada interne revizije u javnom sektoru.

2.1. Problem

Ova tema je od izuzetnog značaja u Jedinici za internu reviziju i Odjelu za internu reviziju/Odjeljenju za internu reviziju kada je proces rada interne revizije u javnom sektoru izrazito rizični problem. Jedan od ključnih vidova kontrola je i važeća uloga procesa interne revizije u javnom sektoru koji obuhvata kontrolno okruženje, rizike i zakonodavnu regulativu u Bosni i Hercegovini.

2.2. Predmet

Predmet ovog rada je proces obavljanja interne revizije u javnom sektoru koji obuhvata kontrolno okruženje, rizike i zakonodavnu regulativu.

2.3. Cilj istraživanja

Osnovni cilj istraživanja je identifikovati faktore koji povoljno ili nepovoljno utiču na uspješnost rada interne revizije u javnom sektoru koji obuhvata kontrolno okruženje, rizike i zakonodavnu regulativu.

Cilj ovog rada jeste:

- Sprovođenje zakonodavne regulative;
- Objašnjavanje procesa interne revizije u javnom sektoru koji obuhvata kontrolno okruženje, rizike i zakonodavnu regulativu;
- Značaj uspješnog rada interne revizije u javnom sektoru i
- Kapacitet i položaj interne revizije u Jedinici za internu reviziju i Odjelu za internu reviziju/Odjeljenju za internu reviziju u Bosni i Hercegovini.

2.4. Zadaci istraživanja

Doprinos ovog istraživanja se iskazuje u analizi postojećeg stanja rada interne revizije u javnom sektoru i mogućnosti uticaja poboljšanja postojeće situacije u procesu rada interne revizije. Pored očekivanih rezultata istraživanja, moguće je da rezultati ukažu i na niz novih sadržaja, radnji i postupaka koji bi trebalo da budu uvedeni ili unaprijeđeni, u cilju postizanja visokog nivoa dobre kontrole u javnom sektoru.

Istraživanje je anonimno i društveno opravdano, daje odgovore na mnoga pitanja koja su u vezi sa procesom rada interne revizije u javnom sektoru. Rezultati istraživanja mogu ukazati potrebu za promjenom.

2.5. Hipoteze

Moguće je postaviti sljedeće hipoteze uzimajući u obzir kompleksnost problema i predmet istraživanja:

- Rad u javnom sektoru treba da obezbijedi uvođenje dodatnog reda da bi se rad interne revizije vršio u skladu sa zakonom i prema Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije (IIA).

- U javnim sektoru u Bosni i Hercegovini interna revizija i interna kontrola nisu adekvatno postavljene ili postojeane.

2.6. Instrumenti istraživanja

Metode istraživanja rada su deskriptivna metoda (opisivanje pojave), korelacijska ili relacijska metoda (predviđanje pojave) i kauzalna metoda (objašnjenje pojave).

2.7. Uzrok

Neadekvatno poštovanje procesa rada interne revizije u javnom sektoru dovodi do pogrešaka, kao i krajnjeg negativnog rezultata rada organizacije.

2.8. Organizacija i tok istraživanja

Anketu je popunilo 9 ispitanika u javnom sektoru na teritoriji Bosne i Hercegovine u julu mjesecu 2023. godine.. Anketirano je 33,3% muškog pola, a 66,7% ženskog.

2.9. Prikaz rezultata

Anketu je popunilo 9 ispitanika u javnom sektoru na teritoriji Bosne i Hercegovine u julu mjesecu 2023. godine. Podaci su obrađeni kvantitativno. Anketirano je 33,3% muškog pola, a 66,7% ženskog. Sistem interne kontrole i inerne revizije je uspostavljen kod 100% ispitanika. Funkciju internog revizora unutar jedinice za internu reviziju ili preduzeća obavlja 55,6% ispitanika, a 44,4% ispitanika obavljaju ostale poslove. 55,6% ispitanika posjeduje sertifikat o stručnosti za obavljanje datog posla, a 44,4% ne. 55,6% ispitanika je odgovorilo da se u njihovom subjektu ili preduzeću uspostavio sistem Finansijskog upravljanja i kontrole, a 44,4% da nije.

ZAKLJUČAK

Interna revizija pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja. Vrš se prema zakonu i Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije (IIA). Zakon o javnim preduzećima definiše na koji način se uspostavlja interna revizija u javnom preduzeću. Prema zakonu o javnim preduzećima imenuju se članovi Odbora za reviziju i direktor Odjela za internu reviziju/direktor Odjeljenja za internu reviziju. Sistem internih finansijskih kontrola u javnom sektoru čine finansijsko upravljanje i kontrola (FUK), interna revizija i Centralna jedinica za harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije. Rukovodilac subjekta odgovoran je za uspostavljanje sistema finansijskog upravljanja i kontrole. Kontrolno okruženje čini lični i profesionalni integritet i etičke vrijednosti rukovodioca i zaposlenih u subjektu, način rukovođenja i upravljanja subjektom, određivanje misija i ciljeva subjekta, organizaciona struktura, hijerarhija u pogledu ovlašćenja i odgovornosti, prava i obaveze i nivoi izvještavanja, kao i pisana pravila i praksa upravljanja ljudskim resursima i kompetentnost zaposlenih. Upravljanje rizicima je postupak identifikovanja, procjene, praćenja i kontrole okolnosti koje mogu nepovoljno uticati na ostvarivanje utvrđenih ciljeva subjekta i preduzimanje potrebnih mjera radi smanjenja rizika do nivoa razumne uvjerenosti da će ciljevi biti realizovani u subjektu.

LITERATURA

1. J.B. Trivunac, Priručnik za konsultacije: Uloga i aktivnosti internog revizora u upravljanju, utvrđivanju rizika i kontrola, Komora ovlašćenih revizora, Beograd 2010. godina.
2. Mile Stanišić, Interna kontrola i revizija – 1. Izdanje, Beograd, 2014. godina.
3. Merdža Handalić, Sistem Internih kontrola kod budžetskih korisnika – kratki priručnik.
4. Međunarodni standardi za profesionalnu praksu interne revizije (IIA).
5. Novi priručnik za internu reviziju u institucijama Bosne i Hercegovine.
6. Priručnik za internu reviziju sa standardima interne revizije.
7. Strategija za provedbu javne unutarnje finansijske kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine. Bosna i Hercegovina, Vijeće ministara.
8. Uputstvo za rad internih revizora u javnom sektoru Republike Srpske.
9. Priručnik za interne revizore u javnom sektoru Republike Srpske.
10. P.H. Rubin, Controlling the Cost of Coordinating, Communicating and Decision Making, The Free press, 1990. godina.
11. Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru BiH.
12. Zakon o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine.
13. Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine.
14. Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske.
15. Zakon o javnim preduzećima.